

AKRAN DEĞERLENDİRMESİNE GÖRE TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ HAZIRLIKLIL KONUŞMA BECERİSİNDE ÖNEM VERDİKLERİ HUSUSLAR

Ömer KEMİKSİZ (*)

Öz

Bu araştırmanın amacı Türkçe öğretmeni adaylarının hazırlıklı konuşma becerisinde önemli gördükleri noktaların akran değerlendirme tekniği kullanılarak tespit edilmesidir. Araştırma, 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Programında öğrenim gören 32'si kız, 10'u erkek toplam 42 öğretmen adaydır. 9 hafta süren uygulama aşamasında her bir katılımcının sınıf ortamında gerçekleştirdiği hazırlıklı konuşma, dinleyiciler tarafından değerlendirilmiştir. Tarama modelinde yürütülen çalışmanın verileri öğretmen adayları tarafından tutulan akran değerlendirme defterleri aracılığıyla elde edilmiş ve içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Yapılan analizler sonucu öğretmen adaylarının hazırlıklı konuşmalarda önemli gördükleri hususlar “içerik, diksiyon, beden dili, ortam, üslup, görgü kuralları ve kaygı” olmak üzere yedi temada toplanmıştır. Bu temalar altında da çeşitli kodlara yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre içerik, beden dili, diksiyon ve kaygı temalarının öğretmen adayları tarafından hazırlıklı konuşmalarda daha önemli görüldüğü belirlenmiştir. Kodlar bazında ise “jest ve mimiklerin kullanımı, ses şiddeti, konu seçimi, göz teması kurma ve dinleyicileri konuşmaya katma”, katılımcıların üzerinde en çok durdukları noktalar olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Konuşma Becerisi, Konuşma Türleri, Hazırlıklı Konuşma, Akran Değerlendirme, Öğretmen Adayları.

*) Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü - Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
(e-posta: okemiksiz@bartin.edu.tr) <https://orcid.org/0000-0001-8628-6203>

Important Factors in Prepared Speaking Skills According to Turkish Language Pre-Service Teachers in Terms of Peer Assessment

Abstract

This study aims to determine important factors, as suggested by Turkish language pre-service teachers, in prepared speaking skills. To this end, peer assessment method was used. The current study was conducted in the spring semester of 2017-2018 academic year. Participants of the study were 42 pre-service teachers studying at Department of Turkish Language Teaching in Faculty of Education at Bartın University and 32 of them were female and 10 of them were male. During the 9-week implementation stage of the research, each participant's prepared speech was evaluated by the audience in the classroom. The study was conducted in survey model. The data was obtained through peer assessment notebooks of the pre-service teachers and analyzed with the content analysis technique. As a result of the analyzes, the important factors prioritized by the pre-service teachers in prepared speeches were collected under seven themes: "content, elocution, body language, environment, style, etiquette and anxiety". Various codes were also included under these themes. According to the findings, the themes of content, body language, elocution and anxiety were deemed more important by the pre-service teachers in prepared speeches. In terms of the codes, "the use of gestures and mimics, sound intensity, choice of subject, making eye contact and involving the audience to the speech" were the most emphasized factors by the participants.

Keywords: *Speaking Skill, Talk Types, Prepared Speech, Peer Review, Teacher Candidates.*

1. Giriş

Konuşma, iletişimin en önemli kanallarından birisidir. Birey, günlük hayatında farklı ortamlarda, farklı kişilerle çeşitli amaçlar için diyaloga girer. Bu diyalogların amacı, süresi, hedef kitlesi gibi unsurlar yapılacak konuşmanın türüne doğrudan etki eder. Bazı konuşmalar, herhangi bir plana bağlı kalınmadan rastgele gelişirken bazı konuşmaların öncesinde konuşmacı, belli birtakım hazırlıkları yapmak zorundadır. Bundan dolayı konuşma becerisi, eylemin gerçekleşmesinden önceki hazırlık durumuna göre ya hazırlıklı ya da hazırlıksız şekilde gerçekleştirilir.

"Belirli bir konu üzerinde en az on dakika sürebilecek konuşmalar" (Karaalioğlu, 1976: 63), "önceden belirlenen ve güncelliğini koruyan bir konuda birtakım notlar hazırlayarak belli bir plan doğrultusunda yapılan konuşmalar" (Gündüz ve Şimşek, 2014: 268) şeklinde tanımlanan hazırlıklı konuşmalar, belirli kuralların hâkim olması, sunulan bilginin bizim için önemli bir amaca yönelik olması, zamanı iyi kullandığımız sürece yeterince hazırlık yapabileme, konuşmamızı birçok kez prova edebilme şansına sahip olma gibi özellikler bakımından hazırlıksız konuşmalardan ayrılır (Yağcı, 2002). "Genellikle bir konuda bilgi sunmak, bir konunun tartışılması sayesinde gerçekleri aydınlatmak, bir

konuyu veya sorunu çeşitli bakış açılarından incelemek, araştırmak amacıyla” (Temizyürek, 2013: 171-172) sunum zamanından *“en az birkaç saat, mümkünse birkaç gün hatta birkaç hafta öncesinden tasarlanılarak yapılan”* (Vural, 2004: 293) hazırlıklı konuşmaların başarılı olmasında ve dinleyicilerde etki bırakmasında birtakım ilkelere uyulması zorunludur.

Konu seçimi ve seçilen konunun sınırlandırılması, topluluk önünde gerçekleştirilecek bir konuşmanın ilk basamağıdır. Zira sunum öncesinde yapılacak olan bütün araştırmalar ve planlamalar, seçilecek olan konunun niteliğine bağlı olarak yürütülecektir. Özdemir’e (2014) göre bir topluluk önünde belirli bir amaç için konuşacaksak neyin üzerinde duracağımızı, ne hakkında söz söyleyeceğimizi önceden belirlememiz gerekir. Konuşma konusu seçilirken üzerinde kafa yorulmalı, rastgele konular seçmekten uzak durulmalıdır. Konuşmacının, konuşmasına konu olarak seçtiği düşüncenin değer taşıması, konuşmacının etkili bir üsluptan yararlanmasının temel koşullarından (Taşer, 2015) biri olduğu için konuşmacının öncelikle seçtiği konuyu benimsemesi gerekir. Ne kadar hazırlıklı olunursa olsun, sevilmeyen bir konuda yapılan konuşmanın başarı şansı yoktur (Akteş ve Gündüz, 2004). Yalçın’a (1989) göre ise konuşulacak bir konu bulmamız gerektiğinde, konunun iyi bildiğimiz, üzerinde bir şeyler konuşabileceğimiz nitelikte olmasına dikkat etmemiz gerekir. İşcan (2015) da konuşma konusunun hem konuşan hem de dinleyenler için ilgi çekici olmasının önemine değinmekte ve seçilen konunun, konuşma düzeyini belirlemede de önemli bir payı olduğunu vurgulamaktadır.

Bir hazırlıklı konuşmanın başarısı, sunum öncesinde yapılacak hazırlıkla doğru orantılıdır. Bunun için de konuşmacının, konusunu netleştirdikten sonra gerekli araştırmalara başlaması ve konuşma içeriğini zenginleştirmesi gerekir. *“Konuşmayı hazırlamak, etkili kılmak ve konuşmacı ile hedefin amaç ve beklentilerine uygunluğu sağlamak için materyal toplamak önem taşıyan bir süreçtir. Materyal toplamada kullanılan yöntemler konuşmacının kendi bilgi ve deneyimlerini kullanması, görüşme, bilgi için yazışma, kütüphane taraması şeklinde sıralanabilir”* (Yüksel, 2016: 155). Hazırlık aşamasını iki yönden ele alan Sarıca ve Gündüz’e (1999) göre bu aşamalardan ilki konuşma metnini yazmadan önceki bölümdür. Bu bölümde metni yazabilmek için gerekli olan bilgi ve belgelerin kaynaklardan toplanmasının ardından konuşma metninin belli bir plana göre yazılması söz konusudur.

Konuşmacının, konuşmasına hazırlık yaparken içerikle ilgili iyi bir planlama yapması gerekir. Sevinçgül’e (1989) göre konuşmanın tertibi yani neyin, nerede söyleneceği hazırlık devresinin en önemli kısmıdır. Bu aşamada konuşmacıdan, konuşmanın genel düzenine son şeklini vermesi beklenir. Güneş’e (2014) göre bu genel düzen giriş, gelişme ve sonuç olarak sıralanmaktadır. Girişte dinleyicilere hitap, selamlama ve çalışmayla ilgili genel bilgiler vb. verilir. Bunlar konuşma amacını açıklama, dikkat edilecek noktaları verme, önemli yerleri vurgulama şeklinde olabilir. Konuşmanın en uzun kısmı olan gelişme bölümünde çeşitli düşünceler, ana fikirler, yardımcı fikirler vb. sunulur. Yine bu kısımda içeriği destekleyici örneklerden, resimlerden, grafiklerden yararlanır. Sonuç

aşaması ise konuşmanın son kısmıdır. Konuşmacı bu aşamada temel fikri bir kez daha vurgular ya da son konuşmalarla ana fikri açıklığa kavuşturur. Bir konuşmanın başarısının büyük ölçüde giriş ve bitiş bölümlerine bağlı olduğunu ifade eden Akbayır'a (2014) göre konuşmacının ilk ve son sözleri, kulakta en çok kalan, en çok anımsanan kısımlardır. Bu yüzden konuşmanın başlangıcında ve sonunda çok dikkatli olunması, konuşmayı planlarken bu bölümlere özel bir önem gösterilmesi gerekir.

Hazırlanan bir konuşmanın dinleyici kitlesine ne şekilde sunulacağı, sunum öncesinde konuşmacının karar vermesi gereken noktalardandır. Akbayır'a (2014) göre konuşmaların sunulmasında okuma, ezberleme ve serbest sunuş olmak üzere üç tür uygulama ile karşılaşılacaktır. Bu tekniklerden en çok karşılaşılanı olan okuma, kurallara uygun biçimde yapıldığında dinleyenlere zevk verirken yeteksiz konuşmacıların elinde dinleyicilere sıkıntı dolu dakikalar yaşatır. Bu uygulamada bazı konuşmacılar, gözlerini kâğıttan ayırmadan, nefes nefese bir an önce sürenin bitmesine çalışarak hem kendileri hem de dinleyiciler için sıkıntı oluştururlar. Ezberleme şeklinde yapılan sunuşlar, uzun metinlerde çok zor olması ve metni unutma hâlinde konuşmacıyı zora sokması gibi sebeplerle pek tercih edilmemektedir. Serbest sunuşlar ise konusunda yetkin kişilerin, iyi bir hazırlık döneminden sonra en çok tercih ettikleri konuşma biçimidir. Konuşmacının, bu konuşma biçimlerinden hangisini tercih edeceğinde kuşkusuz ki konuşmaya hazırlığın iyi yapıp yapılmadığı ve konuya olan hâkimiyetinin derecesi de etkili olacaktır.

Konuşmacı ile dinleyici arasında sağlıklı iletişimin en önemli unsuru işitilebilir bir sesle konuşmak (Babacan, 2008) olduğundan konuşma sanatının yerine getirilmesinde ses tonunun da büyük bir önemi vardır (Yalçın, 1989). Güneş'e (2014: 121) göre "*dinleyiciler konuşmacıyı duymazsa iletişim süreci gerçekleşmeyecek ve öğrenme olmayacaktır. Bu nedenle konuşmacılar seslerinin hacmini sınıfın ya da salonun büyüklüğüne göre düzenlemeli ve uzaktan duyulacak şekilde yükseltmelidir.*" Bununla birlikte ses tonunun konuşmanın akışına göre ayarlanması, kelimelerin vurgu ve tonlamalarının çok iyi yapılması da gereklidir. Konuşma sırasında kelimeleri doğru telaffuz etmek, dil yanlışları yapmamak, kelime ve cümlelerin vurgu ve tonlamalarını yerinde yapmak konuşmada başarıyı artıran etkenlerdendir (Yalçın, 1989).

Konuşmanın akıcılığında ve anlaşılabilirliğinde sesin etkili kullanılması yanında "hız" faktörü de son derece önemlidir. Bu nedenle "*bir konuşma ne bıktırarak kadar yavaş, ne de anlaşılmayacak kadar hızlı olmalıdır*" (Dervişoğlu ve Yılmaz, 2005: 18). Olağan konuşmalarda konuşma hızı dakikada 125-175 kelime arasında değişir ve bu hız, normal olarak kabul edilir (İşcan, 2015). Hızlı bir konuşmanın anlaşılmasının dinleyicilerin dikkat düzeyine bağlı olduğunu belirten Güneş'e (2014) göre özellikle karmaşık konuların aktarılmasında konuşma hızı düşürülmeli ve dinleyicilerin anlamasına katkı sağlanmalıdır. Konuşma hızında zaman zaman yapılacak değişikliklerin anlatılmak istenen duygu ve düşünceleri daha anlamlı kılacağını belirten Taşer (2015), konuşma hızının anlatılmak istenen düşüncelerin önemine uymasına ve değişkenlik göstermesine dikkat edilmesi gerektiğini vurgular. Çünkü aynı derecede hızlı ya da yavaş veya ikircikli ses,

düzgün anlatımı engeller. Eee, ih, ah, şeeey vb. sesli susmalar, konuşma hızının düşmesine, dinleyicilerin ilgi ve dikkatlerinin dağılmasına neden olur.

Bir konuşmada dinleyicilere “söz”le verilen mesajların yanında sözel olmayan unsurlarla verilen mesajlar da büyük önem taşır. Bundan dolayı konuşmalarımızda beden dilimizle verdiğimiz mesajlar, insanlarla anlaşmamızda en temel araçtır (Baltaş ve Baltaş, 1998). Bir konuşmada ses tonu etkili kullanılmaz ve beden diline başvurulmazsa konuşma canlılığını yitireceğinden (Topçuoğlu-Ünal ve Özden, 2014) konuşmacının ses organları yoluyla gerçekleştirdiği iletişimi el, kol, yüz hareketleri, giyim kuşam gibi görsel öğelerle de desteklemesi gerekir (Gündüz ve Şimşek, 2014). Zira konuşmacı beden diliyle de dinleyicilere çeşitli anlamlar aktarır. Konuşmacının sunumunu yerine göre hem olumlu hem de olumsuz etkileyebilen vücut hareketlerinin iyi kullanılmaması konuşmanın etkisini azaltır, yanlış anlamalara neden olabilir (Güneş, 2014). Yalçın (2002) ise her kişinin yetişme tarzına, aldığı eğitime, fiziksel ve psikolojik özelliklerine, kültürel durumuna özgü beden dili olduğunu, bu beden dilinin özelliklerini konuşmaya ustalıkla katmanın, kişinin ilişki kurmadaki başarısını ve vermek istediği mesajın etkisini büyük ölçüde artırdığını vurgulamaktadır. Bundan dolayı başarılı bir konuşma için kişinin doğal vücut hareketlerini çok iyi tanıması ve bunu konuşma sırasında aynı doğallık içinde kullanması, konuşmaya ikna edicilik kazandıracığı gibi konuşmayı ilginç hâle de getirecektir.

Geniş bilgi birikimi ve kültüre sahip olmak, iyi bir gözlemci ve araştırmacı olmak, konuşmaları mantık süzgecinden geçirmek, konuşma ortamını ve konuşulan kişilerin durumlarını göz önünde bulundurmak, sözcük seçimi ve kullanımına özen göstermek (Kurdayoğlu, 2011a) konuşmayı doğru ve kesin bilgilerle oluşturup konuya hâkim olmak, gereksiz detaylara girmemek, muğlak ifadeler kullanmamak, akıcı, içten, duru, özgün söyleyiş tarzı seçmek, dinleyenlerle iletişim kurmak ve onları rencide etmemek (Topçuoğlu-Ünal ve Özden, 2014) de nitelikli bir hazırlıklı konuşmada bulunması gereken ve konuşmayı verimli kılan unsurlar arasındadır. Bu da göstermektedir ki bir konuşmanın başarısı başta konuşmacı olmak üzere, konu, dinleyici, ortam, konuşmayı destekleyici unsurlar gibi birçok etkenin uyumuna bağlıdır.

Temel dil becerilerinden biri olan konuşmayla ilgili yapılan araştırmalarda öğrencilerin hazırlıklı konuşma becerilerindeki mevcut durumları (Özbay ve Kardaş, 2015; Sargın, 2006; Yıldız, 2016) ve bu konuda yaşanan sorunlar (Akkaya, 2012; Arslan, 2012; Topçuoğlu-Ünal ve Degeç, 2012), konu seçimleri (Duran ve Kaplan, 2018) farklı yöntem ve teknikler (Aykaç ve Çetinkaya, 2013; Bulut, Açık ve Çiftçi, 2016; Çintaş-Yıldız, 2015; Kartallıoğlu, 2018) ile akran (Temizkan, 2009) ve öz değerlendirmelerin (Yılmaz, 2019) hazırlıklı konuşmaya etkisi, hazırlıklı konuşmaların konuşma kaygısına etkisi (Özdemir, 2018) gibi farklı başlıkların öne çıktığı görülmektedir. Bu araştırmada ise Türkçe öğretmeni adaylarının yaptıkları hazırlıklı konuşmalar akran değerlendirmesine tabi tutulmuş, buradan hareketle dinleyicilerin bir hazırlıklı konuşmadan beklentilerinin ne olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

2. Yöntem

Araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama ve veri analiz süreci hakkında bilgilere bu bölümde yer verilmiştir.

2.1. Model

Türkçe öğretmeni adaylarının bir hazırlıklı konuşmada önem verdikleri hususları ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışma nitel araştırma desenlerinden tarama modelinde yürütülmüştür. Karasar'a (2005) göre geçmişte ya da hâlen var olan bir durumun var olduğu şekliyle betimlenmesini amaçlayan bu yaklaşımda araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulların içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışıldığından onları herhangi bir şekilde değiştirme ve etkileme çabası içine girilmez.

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme tercih edilmiştir. Bu yöntemde yakın ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçen araştırmacı böylece çalışmaya hız ve pratiklik kazandırır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmanın çalışma grubu 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Programının 3. sınıfında öğrenim gören öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Çalışma grubuna yönelik bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Yönelik Bilgiler

Kız	Erkek	f
32	10	42

Tablo 1'de görüldüğü gibi çalışma, 32'si kız (%76), 10'u erkek (%24) olmak üzere toplam 42 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir.

2.3. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Anlatma Teknikleri-1: Konuşma Eğitimi dersi kapsamında toplanmıştır. Dönem başında öğretmen adaylarından istedikleri konuda yaklaşık 10 dakika sürecek bir konuşma hazırlamaları istenmiştir. Katılımcılara uygulama süresince akran değerlendirme tekniğine başvurulacağı belirtilmiş, öğretmen adaylarından arkadaşlarının hazırlıklı konuşmalarıyla ilgili notları alacakları değerlendirme defterleri temin etmeleri istenmiştir. 9 hafta süren uygulama aşamasında her bir öğretmen adayı hazırlıklı konuşmasını gerçekleştirdikten sonra dinleyicilere değerlendirmelerini yapmaları için yeterli miktarda süre tanınmıştır. Herhangi bir yönlendirmenin yapılmadığı bu basamakta dinleyiciler, konuşmacı ve konuşmayla

ilgili olumlu-olumsuz görüşlerini düz yazı şeklinde kaleme almışlardır. Herhangi bir konuşmacının sunumu esasında derste olmayan katılımcı, o kişi için bir değerlendirmede bulunmamıştır. Uygulamanın sona ermesinin ardından değerlendirme defterleri, katılımcılardan toplanmış ve 42 öğretmen adayının toplamda 1300 değerlendirme yaptığı tespit edilmiştir. Katılımcılardan toplanan defterlere 1'den 42'ye kadar rastgele sıra numaraları verilerek analiz sürecine geçilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

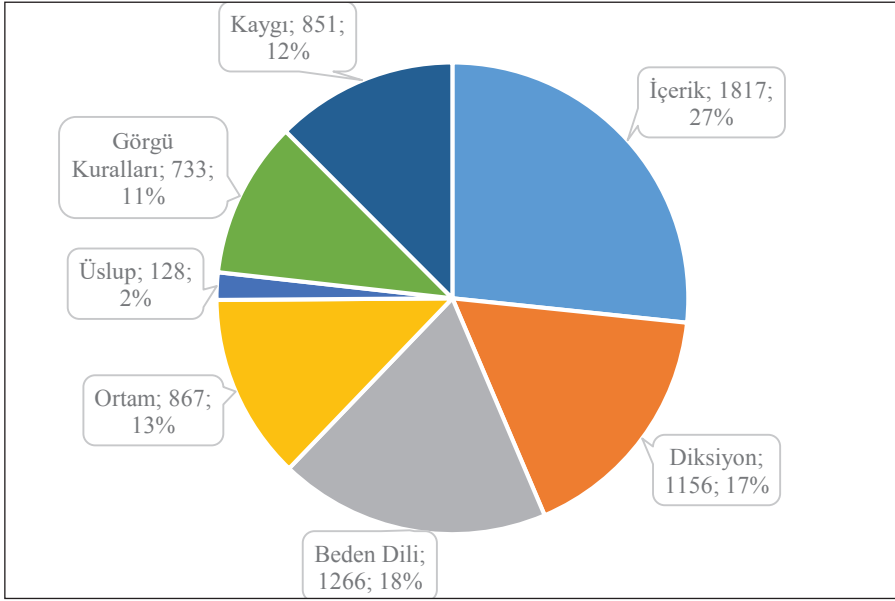
Araştırma verilerinin analiz edilmesinde içerik analizi tekniğine başvurulmuştur. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre temel amacı toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak olan bu analiz türünde toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, ardından ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı şekilde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların ortaya çıkarılması gerekmektedir. Analiz sürecinde öncelikle öğretmen adayları tarafından yapılan değerlendirmeler, tek tek incelenerek kodlanmış ve bu kodlar birbirleriyle ilişkilendirilip bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Bulgular kısmında öncelikle bu temaların frekans (f) ve yüzde (%) değerlerine değinilmiş, ardından her bir tema altındaki kodlar ve bu kodların frekans değerleri (f) tablolar aracılığıyla sunulmuştur.

Elde edilen verilerin analizinde bir başka araştırmacıyı kullanma ve ulaşılan sonuçları teyit etme, nitel araştırmalarda güvenilirliği sağlamanın yollarından biridir. Bu şekilde elde edilen sonuçların, araştırmacının kendi görüşünden ziyade elde edilen verilere dayandığı teyit edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla bir alan uzmanının (Türkçe eğitimcisi akademisyen) daha görüşüne başvurulmuş, araştırmada ulaşılan temalar altında verilen kodların söz konusu temaları temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla iki araştırmacının görüşleri karşılaştırılmıştır. Miles ve Huberman'ın (Güvenirlik=görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı) formülü kullanılarak yapılan işlem sonucunda kodlayıcılar arası güvenilirlik .90 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman'a göre iyi bir nitel güvenilirlik için kodlama güvenilirliğinin en az %80 uyum düzeyinde olması (Creswell, 2014) gerektiğinden ortaya çıkan bu sonucun güvenilirlik açısından yeterli olduğu düşünülmektedir.

Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre görüşme, gözlem ve dokümanlar yoluyla elde edilen verilerin herhangi bir yorum katmadan, doğrudan alıntılarla okuyucuyu sunulması da güvenilirliği artırmak için yapılması gereken işlemlerdendir. Bu amaçla araştırmada elde edilen kategorilerin her birini temsil ettiği düşünülen akran değerlendirmeleri seçilerek bu örneklere bulgular kısmında yer verilmiş, böylece araştırma verileri öğretmen adaylarının ifadelerinden doğrudan alıntılar yoluyla desteklenerek sunulmuştur. Araştırmanın raporlaştırılması aşamasında yapılan doğrudan alıntılarda her bir öğretmen adayına başlangıçta oluşturulan sıra numaralarına ve cinsiyetlerine uygun şekilde bir kod isim verilmiş (ÖA-K₂₈: Öğretmen Adayı-Kız₂₈ gibi), böylelikle katılımcıların gizli tutulması hedeflenmiştir.

3. Bulgular

Öğretmen adayları tarafından yapılan değerlendirmeler sonucu ortaya çıkan temalara yönelik bilgiler ve sayısal veriler Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Temalara yönelik sayısal dağılım.

Şekil 1’e göre öğretmen adaylarının hazırlık konuşma becerilerinde önem verdikleri hususlar yedi başlık altında ele alınmıştır. Bu temalardan en fazla üzerinde durulanlar “içerik (f=1817; %27)”, “beden dili (f=1266; %18)”, “diksiyon (f=1156; %17)”, “ortam (f=867; %13) ve “kaygı (f=851; %12)” şeklinde sıralanmıştır. Bunların dışındaki temalar ise sırayla “görgü kuralları (f=733, %11)” ve “üslup (f=128; %2)” olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın “İçerik” temasında yer alan kodlara ve bu kodların frekans değerlerine Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. “İçerik” Temasına Ait Kodlar ve Sayısal Veriler

Kodlar	Olumlu (f)	Olumsuz (f)	Toplam (f)
Konu seçimi	535	44	579
Düşünceyi geliştirme tekniklerinden yararlanma	298	18	316
Uygun bitiriş	148	117	265
Uygun başlangıç	171	30	201
Süre kullanımı	17	117	134
Konuya hazırlık	85	9	94
Konu hakkında bilgilendirme	76	5	81
Konu bütünlüğü	45	34	79
Görsel malzeme kullanımı	58	10	68
Toplam (f)	1433	384	1817

Tablo 2’ye göre hazırlık konuşma becerilerinin “içerik” temasında öğretmen adayları tarafından en önemli olduğu düşünülen noktalar “konu seçimi” (f=579), “düşünceyi geliştirme tekniklerinden yararlanma” (f=316), konuya uygun başlangıç yapma (f=201) ve konuyu uygun şekilde bitirme (f=265) ve belirlenen süreyi içeriğe uygun olarak kullanma (f=134) şeklinde sıralanmıştır. Konuya hazırlık yapma (f=94), konu hakkında dinleyicileri bilgilendirme (f=81), konu bütünlüğü sağlama (f=79) ve konuşmada görsel malzeme kullanma (f=68) da katılımcılar tarafından dile getirilen diğer hususlar olarak belirlenmiştir. Bu temaya yönelik yapılan değerlendirmelerden örnekler şu şekildedir:

“Anlattığı konu bize yakın ve yakın zamanda olan bir konu, onun için daha etkileyiciydi.” (ÖA-E₁₈)

“Sınıf çok ilgi göstermedi konusuna.” (ÖA-K₄₁)

“... konu örneklendirilerek pekiştirildi.” (ÖA-K₇)

“İstatistiksel verilerden yararlanılabildi.” (ÖA-K₂₈)

“Konuyu birden bitirdi. Daha etkili bitirebilirdi.” (ÖA-K₁)

“Konuşmasının sonunda ana fikir beyan etmesi de çok hoş bir durumdur.” (ÖA-K₃₃)

“Giriş yaparken hemen konuya geçti, anlayamadım.” (ÖA-K₄₀)

“Arkadaşımız konuşmaya gayet iyi bir giriş yaptı.” (ÖA-K₃₁)

“Anlatımı kısa sürdü. Süreyi biraz da uzun tutsa daha iyi olurdu.” (ÖA-K₆)

“Süreyi verimli kullandı.” (ÖA-E₃₄)

“Bunun dışında konusuna gayet hazırlanarak gelmiş.” (ÖA-K₁₁)

“Araştırılmadan geldiği belliydi.” (ÖA-K₂₈)

“Konuyu sınıfa tanıtarak başladı.” (ÖA-K₃₀)

“Konuşmaya başlarken içeriği söylemedi.” (ÖA-K₃₂)

“Konuşmasının devamında yer yer konuşma akışını sağlamada zorluk yaşadı. Zihinde çizilen konuşma haritasında kopukluk yaşadığını düşünüyorum.” (ÖA-K₂₅)

“Planlı, amacına uygun bir konuşmaydı.” (ÖA-K₁₁)

“Anlatacağı konuyu tahtaya yapıştırdığı görsellerle destekledi.” (ÖA-K₁₄)

“Daha farklı anlatabilirdi. Görsellik ya da video katarak.” (ÖA-K₃₇)

Araştırmanın “Diksiyon” temasında yer alan kodlar ve bu kodların frekans değerleri Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. “Diksiyon” Temasına Ait Kodlar ve Sayısal Veriler

Kodlar	Olumlu (f)	Olumsuz (f)	Toplam (f)
Ses şiddeti	479	141	620
Akıcı/açık konuşma	145	69	214
Gereksiz seslerden/tekrarlardan kaçınma	19	103	122
Konuşma hızı	7	101	108
Vurgu ve tonlama	23	27	50
Telaffuz	22	15	37
Nefesi ayarlama	-	5	5
Toplam (f)	695	461	1156

Tablo 3’e göre hazırlık konuşma becerilerinin “diksiyon” temasında öğretmen adayları tarafından en önemli olduğu düşünülen noktalar “ses şiddeti” (f=620), “akıcı/açık konuşma” (f=214), “gereksiz seslerden/tekrarlardan kaçınma” (f=122) ve “konuşma hızı” (f=108) şeklinde sıralanmıştır. “Vurgu ve tonlama” (f=50), “telaffuz” (f=37) ve “nefesi ayarlama” (f=5) da katılımcılar tarafından dile getirilen diğer hususlar olarak belirlenmiştir. Bu temaya yönelik yapılan değerlendirmelerden örnekler şu şekildedir:

“Düşük seviyede bir ses tonu kullandı.” (ÖA-K₇)

“Ses tonu iyiydi, tüm sınıfın duyabileceği bir düzeydeydi.” (ÖA-K₁₂)

“Daha çok tane tane anlatmasını tercih ederdim.” (ÖA-K₂₂)

“Etkili ve akıcı bir şekilde konuştu.” (ÖA-K₂₀)

“Çok ‘eee’ dedi.” (ÖA-K₂)

“Sürekli ‘evet arkadaşlar’ deyip durdu.” (ÖA-K₂₆)

“Gereksiz ses çıkarmalarından uzak durdu.” (ÖA-E₃₅)

“Çok hızlı konuşuyordu. Bir an önce bitsin yerime geçeyim istiyordu.” (ÖA-K₁₃)

“Konuşma hızı anlaşılabilirdi.” (ÖA-K₂₅)

“Vurgularını çok beğendim diyebilirim.” (ÖA-K₃₃)

“Vurgu ve tonlama biraz eksikti.” (ÖA-K₃₂)

“Bazı kelimeleri doğru telaffuz edemedi.” (ÖA-E₃₈)

“Kelimeleri doğru telaffuz etti.” (ÖA-K₂₉)

“Konuşurken nefes nefese kaldı.” (ÖA-K₃₆)

“Nefesini düzgün ayarlamadı.” (ÖA-K₂₉)

Araştırmamanın “Beden Dili” temasında yer alan kodlar ve bu kodların frekans değerlerine Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4. “Beden Dili” Temasına Ait Kodlar ve Sayısal Veriler

Kodlar	Olumlu (f)	Olumsuz (f)	Toplam (f)
Jest ve mimiklerin kullanımı	547	136	683
Göz teması	403	135	538
Gereksiz hareketlerden kaçınma	-	31	31
Söz-beden dili uyumu	14	-	14
Toplam (f)	964	302	1266

Tablo 4’e göre hazırlık konuşma becerilerinin “beden dili” temasında öğretmen adayları tarafından en önemli olduğu düşünülen noktalar “jest ve mimiklerin kullanımı” (f=683) ile “göz teması” (f=538) şeklinde ortaya çıkmıştır. “Gereksiz hareketlerden kaçınma” (f=31) ve “söz-beden dili uyumu” (f=14) da katılımcılar tarafından dile getirilen diğer hususlar olarak belirlenmiştir. Bu temaya yönelik yapılan değerlendirmelerden örnekler şu şekildedir:

“Jest ve mimiklerini etkili bir şekilde kullandı.” (ÖA-E₁₇)

“Jest ve mimiklerini kullanmadı.” (ÖA-K₁₉)

“Hepimizle göz teması kurdu.” (ÖA-K₃₆)

“Göz teması kurmadı. Sürekli aynı noktaya baktı.” (ÖA-E₃₉)

“Çok hareketliydi. O, biraz dikkatimi dağıttı.” (ÖA-K₃₇)

“Konuşurken ellerini çok kullanıyordu.” (ÖA-K₃)

“El hareketlerinin dozunu iyi ayarlamıştı.” (ÖA-K₂₅)

“Jest mimikler, anlatıma uygun olarak gösterildi.” (ÖA-E₂₀)

“Jest ve mimikleri konuşmasını destekler nitelikteydi.” (ÖA-K₂₅)

Araştırmanın “Ortam” temasında yer alan kodlar ve bu kodların frekans değerleri Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. “Ortam” Temasına Ait Kodlar ve Sayısal Veriler

Kodlar	Olumlu (f)	Olumsuz (f)	Toplam (f)
Dinleyicileri konuşmaya katma	406	92	498
Sahne kullanımı	105	158	263
Sınıf hâkimiyeti	81	25	106
Toplam (f)	592	275	867

Tablo 5’e göre hazırlık konuşma becerilerinin “ortam” temasında öğretmen adayları tarafından en önemli olduğu düşünülen noktalar “dinleyicileri konuşmaya katma” (f=498), “sahne kullanımı” (f=263) ve “sınıf hâkimiyeti” (f=106) şeklinde sıralanmıştır. Bu temaya yönelik yapılan değerlendirmelerden örnekler şu şekildedir:

“Konuşmasına sınıfı katmadı ve soru sormadı.” (ÖA-K₃₂)

“Sınfa sorular yöneltti, pekiştireçleri gayet iyiydi.” (ÖA-K₂₇)

“Sahneyi kullanma açısından yeterli değildi. Tek bir noktada konuşmasını sürdürdü.” (ÖA-E₃₅)

“Sahnedeki tam bir sunucu edasıyla duruyordu.” (ÖA-K₄₀)

“Sınıfı kontrol etmeyi başardı ve herkesin dikkatini üzerine çekti.” (ÖA-E₁₀)

“Sunum biraz uzayınca sınıf hâkimiyeti biraz zorlaştı. Sınıf hâkimiyeti daha iyi olabilirdi.” (ÖA-K₁)

Araştırmanın “Üslup” temasında yer alan kodlara ve bu kodların frekans değerlerine Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. “Üslup” Temasına Ait Kodlar ve Sayısal Veriler

Kodlar	Olumlu (f)	Olumsuz (f)	Toplam (f)
Üslup	95	33	128
Toplam (f)	95	33	128

Tablo 6’ya göre hazırlık konuşma becerilerinin “üslup” temasında yalnızca “üslup” (f=128) kodu yer almıştır. Bu temaya yönelik yapılan değerlendirmelerden örnekler şu şekildedir:

“Samimi ve sohbet havasında bir anlatımı vardı.” (ÖA-E₃₄)

“Şaka konusunu anlatıyordu. Daha mizahi bir üslup kullanabilirdi.” (ÖA-K₃₁)

“Konusunu sevdiği için anlatımı da coşkulu ve verimliydi.” (ÖA-K₂₅)

“Doğal bir anlatım yaptı.” (ÖA-K₁₁)

Araştırmannın “Görgü Kuralları” temasında yer alan kodlara ve bu kodların frekans değerlerine Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7. “Görgü Kuralları” Temasına Ait Kodlar ve Sayısal Veriler

Kodlar	Olumlu (f)	Olumsuz (f)	Toplam (f)
Konuşmaya selamla başlama	255	64	319
Güler yüzlü, sempatik olma	248	16	264
Konuşmayı teşekkürle bitirme	88	13	101
Dinleyicilere karşı kibar olma	26	23	49
Toplam (f)	617	116	733

Tablo 7’ye göre hazırlık konuşma becerilerinin “görgü kuralları” temasında öğretmen adayları tarafından en önemli olduğu düşünülen noktalar “konuşmaya selamla başlama” (f=319) ile “güler yüzlü, sempatik olma” (f=264) şeklinde ortaya çıkmıştır. “Konuşmayı teşekkürle bitirme” (f=101) ve “dinleyicilere karşı kibar olma” (f=49) da katılımcılar tarafından dile getirilen diğer hususlar olarak belirlenmiştir. Bu temaya yönelik yapılan değerlendirmelerden örnekler şu şekildedir:

“Konuşmasına dinleyici kitleye selam vermeden başladı.” (ÖA-K₂₅)

“Sınıfı selamlayarak konusunu anlatmaya başladı.” (ÖA-K₈)

“Konuşma sırasında gayet güler yüzlü bir tavır sergiledi.” (ÖA-K₁₅)

“Ama biraz daha güler yüzlü olsa daha iyi olabilirdi.” (ÖA-E₂₃)

“Teşekkür ile bitirmesi gayet iyiydi.” (ÖA-K₃₀)

“Sınıfa teşekkür etmedi.” (ÖA-K₃₂)

“Söz hakkı verdiği birkaç arkadaşımızın sözünü kesti.” (ÖA-K₅)

“Söz hakkı verdiği kişiye teşekkür ederim demesi güzel.” (ÖA-K₄)

Araştırmannın “Kaygı” temasında yer alan kodlara ve bu kodların frekans değerlerine Tablo 8’de yer verilmiştir.

Tablo 8. “Kaygı” Temasına Ait Kodlar ve Sayısal Veriler

Kodlar	Olumlu (f)	Olumsuz (f)	Toplam (f)
Konu hâkimiyeti	291	30	321
Heyecanı yenme	109	201	310
Notlara bağlı kalmadan konuşma	-	186	186
Öz güven	24	10	34
Toplam (f)	424	427	851

Tablo 8’e göre hazırlık konuşma becerilerinin “kaygı” temasında öğretmen adayları tarafından en önemli olduğu düşünülen hususlar “konu hâkimiyeti” (f=321), “heyecanı yenme” (f=310), “notlara bağlı kalmadan konuşma” (f=186) ve “öz güven” (f=34) şeklinde sıralanmıştır. Bu temaya yönelik yapılan değerlendirmelerden örnekler şu şekildedir:

“Konuya hâkim olduğunu düşünüyorum.” (ÖA-K₂₄)

“Konuya hâkim olsaydı konuşması daha güzel ve etkili olurdu.” (ÖA-K₂)

“Çok heyecanlıydı, sesi titriyordu.” (ÖA-K₁₂)

“Konuşmasının başında biraz heyecanlanmasına rağmen sonra konuşmasını ustalıkla topladı.” (ÖA-K₁₆)

“Hazırlanmış olduğu konuşma metnine sürekli bakarak konuşmasını yaptı.” (ÖA-K₂₁)

“Konusunu anlatırken elindeki kâğıda çok baktı yani metne çok bağlı kaldı.” (ÖA-K₄₂)

“Kendine güveni yerindeydi.” (ÖA-E₉)

“Sanırım öz güven problemleri var.” (ÖA-K₄₂)

4. Tartışma ve Sonuç

Topluluk önünde gerçekleştirilecek bir konuşmanın başarısı, bireyin fiziksel, psikolojik, sosyal vb. birçok açıdan yeterli olmasına bağlıdır. Bu konudaki eksikliklerin veya hataların bilinmesi ise yapılacak eleştiri ve değerlendirmelerle sağlanabilir. Hazırlıklı bir konuşma sonrasında dinleyici kitlesinin konuşmanın içeriği ve sunumu yapan kişi hakkındaki görüş ve önerileri konuşmacının sonraki sunumlar için kendisini geliştirmesine katkı sağlayacağı gibi, dinleyici konumundakilerin bir konuşmadan neler beklediğini ortaya çıkarması bakımından da önemlidir. Bu araştırmada Türkçe öğretmen adaylarının bir hazırlıklı konuşmada neleri görmek istedikleri sorusuna yapmış oldukları akran değerlendirmelerinden hareketle cevap aranmış, ulaşılan sonuçlar alan yazındaki başka araştırmalarının sonuçlarıyla kıyaslanarak aşağıda sıralanmıştır.

Türkçe öğretmen adayları tarafından bir konuşmanın içeriğini destekleyen ve konuşmanın etkili olmasına katkı sağlayan unsurlardan en önemlilerinin jest ve mimiklerin

kullanımı (f=683), sesin şiddeti (f= 620) ve göz temasının kurulması (f=538) şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Ortaya çıkan bu sonucun bir iletişimin yapılandırılmasında ortalama olarak kelimelerin %10, ses tonunun %30 ve beden dilinin %60 civarında bir role sahip olduğunu (Baltaş ve Baltaş, 1998) gösteren araştırma bulgularıyla örtüştüğü söylenebilir. Eyüp'ün (2013) araştırmasına göre üniversite öğrencilerinin %91.6'sı güzel ve etkili konuşmada ses tonunun önemli olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Hamzadayı ve Dölek'in (2017) araştırmasına göre konuşma becerisinin değerlendirilmesinde Türkçe öğretmenlerinin dikkate aldığı ölçütlerde ilk sırada (%35.71) "jest-mimik/beden dili", ikinci sırada (%30.95) "sesini ayarlayabilme" kazanımları yer almıştır. Bu da beden dili ile sesin doğru kullanımının Türkçe öğretmenleri tarafından bir konuşmada oldukça önemli görüldüğünü göstermektedir. Benzer'in (2015) Türkçe öğretmeni adaylarıyla beden dili kullanımının öğrenme ve tutum üzerindeki etkisi üzerine yaptığı araştırmada da ders esnasında öğretmenin öğrencileriyle göz teması kurmasının hem öğrenmeye hem de tutuma birinci dereceden; onaylayıcı baş hareketleri ile jest ve mimik kullanımının ise ikinci derecede olumlu etki ettiği belirlenmiştir. Habacı, Ürker, Bulut, Atıcı ve Habacı'ya (2013) göre öğretmenin, eğitim-öğretim sürecinde başarıya ulaşabilmesi için hem sözel dilden hem de beden dilinden etkin bir şekilde yararlanması gerekmektedir. Araştırmada ortaya çıkan sonuç da geleceğin öğretmenleri olacak öğretmen adaylarının bu farkındalığa sahip oldukları ve hazırlıklı konuşmalarda jest mimik kullanımı, göz teması kurma, ses tonunu ayarlayabilme gibi kazanımlara önem verdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmen adaylarının değerlendirmelerine göre bir hazırlıklı konuşmanın "içerik" temasında en çok dikkat edilmesi gereken nokta konu seçimidir (f=579). Er ve Demir (2013) tarafından yapılan ve Türkçe öğretmeni adaylarının staj okullarındaki Türkçe öğretmenlerinin konuşmaları hakkındaki görüşlerini inceleyen araştırmada da "konu seçimi", katılımcıların içerik boyutunda önemli gördükleri hususlardan biri olarak ortaya çıkmıştır. Buna karşın Başaran ve Erdem'in (2009) öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen çalışmalarında konuşmacının fiziki görünüşü, konuşmanın materyallerle desteklenmesi, konu, İstanbul ağzıyla konuşma, konuşma içeriğinin organize edilmesi ve konuşma içeriğinin düzenlenmesi gibi faktörlerin diğer faktörler kadar etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine konuşmanın içerik temasında yer alan ve araştırmada sıklıkla tekrar eden kodlardan biri "düşüncüyü geliştirme teknikleri"nden (f=316) yararlanma olmuştur. Temizkan'a (2011) göre düşünceleri geliştirme yollarının kullanılması öğrenciye konuyu geliştirme yönünü, duygu ve düşünceler arasında mantıklı ve tutarlı bağlantılar kurma şeklini gösterir. Elde edilen bu sonuç, öğretmen adaylarının konuşma içeriğinin zenginleştirilmesi adına bu tekniklerin yararına inandıklarını göstermektedir. Sağlam ve Doğan'ın (2013) 7. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerilerini inceledikleri çalışmada katılımcıların konuşmalarında düşüncüyü geliştirme yollarının kullanılmadığı ve konuların günlük hayatın sıradanlığı içerisinde anlatıldığı, konuşma sırasında deyim ve atasözlerinden yararlanılmadığı tespit edilmiştir. Bu araştırmanın ilginç bulgularından biri de düşüncüyü geliştirme tekniklerinden "örnekleme"nin, % 91.77 ile katılımcılar tarafından akran değerlendirmelerinde en çok üzerinde durulan teknik olmasıdır. Bu sonuç farklı kademeler-

deki öğrencilerin yazılı (Gökçe ve Çelebi, 2015; Temizkan, 2011; Tiryaki, 2011) ve sözlü (Kurudayıoğlu, 2011b) anlatımlarında kullandıkları düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit etmeyi amaçlayan çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmada Türkçe öğretmeni adayları hazırlıklı konuşmalarda konuşmacının dinleyicileri de aktif kılmasının önemli olduğunu (f=498) dile getirmişlerdir. Türkçe Dersi (6,7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda "Konuşma sırasında sorulan sorulara açık, yeterli ve doğru cevaplar verir." (MEB, 2006), İlköğretim Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı'nda "Konuşurken dinleyicilere sorular sorar ve sorulara cevap verir." (MEB, 2009) şeklinde karşımıza çıkan kazanımlar da konuşma ortamlarında dinleyicilerle etki-leşime girmenin gerekli olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Araştırmanın "kaygı" teması, bütün temalar içinde olumsuz değerlendirmelerin (f=427) olumlu değerlendirmelerden (f=424) daha fazla yapılmış olması bakımından dikkate değerdir. Bu tema altındaki kodlardan "konu hâkimiyeti" (f=321) ve "heyecanı yenme" (f=310) birbirine yakın oranlarda katılımcılar tarafından vurgulanmıştır. Birçok araştırmanın sonucu da konu hâkimiyeti ve heyecanın, konuşma istek ve başarısında rolü olduğunu göstermektedir. Arslan'ın (2012) çalışmasında üniversite öğrencilerinin topluluk karşısında konuşma ile ilgili en çok çekindikleri noktalar bilgi eksikliği (%46) ile yanlış veya eksik bilgi verme korkusu (%36.8) şeklinde ortaya çıkmıştır. Arslan (2017), üniversite öğrencilerinin temel dil becerilerinde yaşadıkları sıkıntıları belirleyen çalışmasında herhangi bir konu hakkında konuşurken kendini iyi ifade edemediğini düşünen katılımcılar buna sebep olarak "çok heyecanlanmak %21,1", yanlış yapmaktan korkmak %19.3" şeklinde cevaplar vermişlerdir. Akkaya'nın (2012) öğretmen adaylarının konuşma sorunlarına ilişkin araştırmasında "heyecanlanma", topluluk önündeki konuşmayı olumsuz etkileyen en önemli psikolojik faktör olarak tespit edilmiştir. Eyüp (2013) tarafından yapılan araştırmada "Konuşurken heyecanlandığım için kendimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanmıyorum." maddesine çalışmaya dâhil olan üniversite öğrencilerinin %66.2'si evet cevabını vermiştir. Benzer bir araştırmada (Yelok ve Sallabaş, 2009) bu soruya evet cevabını veren öğretmen adaylarının oranı %62.1 olmuştur. Topçuoğlu-Ünal ve Degeç (2012) tarafından gerçekleştirilen ve ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde görülen konuşma problemlerinin Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirildiği araştırmada, öğrencilerde görülen en dikkat çekici konuşma problemi %42 oranıyla "arkadaşlarından utanma/heyecan" olarak tespit edilmiştir. Bu araştırmada da öğretmen adayları, konuşmacıların konuya hâkimiyet ve heyecan durumlarına dikkat etmişler ve bunu değerlendirmelerine yansıtılmışlardır.

Türkçe öğretmeni adaylarına göre konuşmacının sunumuna selamla başlaması (f=319) ve sunum esnasında dinleyicilere karşı güler yüzlü, sempatik olması (f=264) da hazırlıklı konuşmaların olmazsa olmazlarından. Ancak katılımcıların değerlendirmelerinde iletişimi sona erdirmek için kullanılan teşekkür ifadelerinin kullanımı (f=101), iletişimi başlatmak için kullanılan selamlama ifadelerinin kullanımı kadar vurgulanmamıştır. Burada kürsüye çıkan konuşmacının vereceği ilk izlenimin önemli olduğu, bununla birlikte ko-

nuşmacıların dikkat seviyelerinin konuşmanın sonuna doğru azalmış olabileceği, konuşmayı bir an önce bitirmek için önemli noktaları atlamış olabilecekleri düşünülebilir. Zira araştırmanın “içerik” temasında yer alan konuşmaya uygun başlangıca yönelik olumlu değerlendirmelerin (%85), konuşmayı uygun bitirişe yönelik değerlendirmelerden (%56) daha fazla olması da bu yorumu destekler niteliktedir.

Özet olarak bu çalışmada öğretmen adaylarının gözlem ve görüşlerinden hareketle, hazırlıklı konuşma yapacak bireylerden dinleyicilerin beklentilerinin ne olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu tespitlerin, topluluk önünde konuşma yapacak olanlar için birer yol gösterici olacağı, kişilerin çalışmada bahsi geçen hangi tema/kod başlıklarında yeterli veya yetersiz oldukları noktasında da kendilerini değerlendirmelerine fırsat vereceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akbayır, S. (2014). *Nasıl konuşabilirim? Sözüün ve sesin incelikleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Akkaya, A. (2012). Öğretmen adaylarının konuşma sorunlarına ilişkin görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 405-420.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2004). *Yazılı ve sözlü anlatım-Kompozisyon sanatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Arslan, A. (2012). Üniversite öğrencilerinin “topluluk karşısında konuşma” ile ilgili çeşitli görüşleri (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi örneği). *Turkish Studies- - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(3), 221-231.
- Arslan, M. (2017). Ana dili olarak Türkçe öğretimi ve temel dil becerilerinin gelişiminde karşılaşılan sorunlar. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(46), 63-77.
- Aykaç, M. ve Çetinkaya, G. (2013). Yaratıcı drama etkinliklerinin Türkçe öğretmen adaylarının konuşma becerilerine etkisi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(9), 671-682.
- Babacan, M. (2008). *Yazılı ve sözlü anlatım-Kompozisyon bilgileri*. İstanbul: 3F Yayınevi.
- Baltaş, Z. ve Baltaş, A. (1998). *Bedenin dili*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Başaran, M. ve Erdem, İ. (2009). Öğretmen adaylarının güzel konuşma becerisi ile ilgili görüşleri üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(3), 743-754.
- Benzer, A. (2015). Türkçe öğretiminde beden dili kullanımının öğrenme ve tutum üzerindeki rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 33-47.
- Bulut, K., Açıık, F. ve Çiftçi, Ö. (2016). Mikro öğretim tekniğinin Türkçe öğretmen adaylarının konuşma becerilerine etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(1), 134-150.

- Creswell J. W. (2014). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (Çev. Ed. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çintaş-Yıldız, D. (2015). Etkileşimli öğretim stratejisinin Türkçe eğitimi ana bilim dalı öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisi. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 14-43.
- Dervişoğlu, İ. ve Yılmaz, M. Y. (2005). *Güzel ve etkili konuşma*. İstanbul: Papatya Yayınları.
- Duran, E. ve Kaplan, K. (2018). Ortaokul öğrencilerinin hazırlıklı konuşmadaki konu seçme eğilimleri. *Tarih, Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 544-565.
- Er, O. ve Demir, Ö. (20123). Konuşma becerisinin Türkçe öğretmenleri tarafından kullanılabilirliğine ilişkin Türkçe öğretmeni adaylarının görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(1), 1417-1436.
- Eyüp, B. (2013). Üniversite öğrencilerinin konuşma becerilerini kullanmaya yönelik tutumları. *Millî Eğitim Dergisi*, 197, 95-113.
- Gökçe, B. ve Çelebi, S. (2015). Fen bilgisi öğretmeni adaylarının tartışmacı metinlerinde düşünceyi geliştirme yolları. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 11-30.
- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2014). *Anlatma teknikleri-2: Uygulamalı konuşma eğitimi el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi-Yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Habacı, İ., Ürker, A., Bulut, S., Atıcı, R. ve Habacı, Z. (2013). Beden dilinin eğitim öğretim üzerine etkileri. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(9), 1639-1655.
- Hamzadayı, E. ve Dölek, O. (2017). Konuşma becerisinin değerlendirilmesinde Türkçe öğretmenlerinin yaklaşımları. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 135-151.
- İşcan, A. (2015). Diksiyon, ses bilgisi ve ses eğitimi. Abdullah Şahin (Ed.), *Konuşma eğitimi-Yöntemler etkinlikler* (s.59-118). Ankara: Pegem Yayınları.
- Karaalioğlu, S. K. (1976). *Sözlü-yazılı kompozisyon konuşmak ve yazmak sanatı*. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kartallıoğlu, N. (2018). Bilişsel farkındalık stratejilerinin 7. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmeye etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4), 1160-1186.
- Kurudayıoğlu, M. (2011a). *Konuşma eğitimi*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M. (2011b). Türkçe öğretmeni adaylarının sözlü anlatımlarının düşünceyi geliştirme teknikleri açısından incelenmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 29, 213-226.

- MEB. (2006). *Türkçe dersi (6, 7, 8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2009). *İlköğretim Türkçe dersi (1-5. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Özbay, M. ve Kardeş, D. (2015). Hazırlıklı konuşma becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi: Öğretmen adayları ne durumda?. *International Journal of Language Academy*, 3(3), 1-10.
- Özdemir, E. (2014). *Anlatım sanatı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, S. (2018). Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma kaygısını gidermede hazırlıklı konuşmaların rolü. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 361-374.
- Sağlam, Ö. ve Doğan, Y. (2013). 7. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(24), 43-56.
- Sargın, M. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma becerilerinin değerlendirilmesi-Muğla ili örneğinde*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarıca, S. ve Gündüz, M. (1999). *Güzel konuşma yazma: Kompozisyon*. İstanbul. Fil Yayınevi.
- Sevinçgül, Ö. (1989). *Güzel konuşma ve yazma sanatı*. İstanbul: Zafer Yayınları.
- Taşer, S. (2015). *Konuşma eğitimi*. İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Temizkan, M. (2009). Akran değerlendirmenin konuşma becerisinin geliştirilmesi üzerindeki etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 90-112.
- Temizkan, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin bilgilendirici metinlerde düşünceyi geliştirme yollarını kullanma durumları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 13-32.
- Temizyürek, F. (2013). Konuşma türleri. Fahri Temizyürek, İlhan Erdem, Mehmet Temizkan (Ed.), *Konuşma eğitimi sözlü anlatım* (s. 171-198). Ankara: Pegem Yayınları.
- Tiryaki, E. (2011). *Üniversite öğrencilerinin tartışmacı metin yazma becerileri ile yazma kaygısı ve eleştirel düşünme becerileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Topçuoğlu-Ünal, F. ve Degeç, H. (2012). Öğretmen görüşlerine göre konuşma eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *International Journal of Social Science*, 5(7), 735-750.
- Topçuoğlu-Ünal, F. ve Özden, M. (2014). *Diksiyon ve konuşma eğitimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Vural, B. (2004). *Toplum önünde etkili ve başarılı konuşma*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe öğretim yöntemleri-Yeni yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Yalçın, C. (1989). *Güzel konuşma yazma kılavuzu*. Ankara: Yalçın Emel Yayınları.
- Yelok, V. S. ve Sallabaş, M. E. (2009). Öğretmen adaylarının sözlü anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 581-606.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, D. (2016). Türkçe öğretmeni adaylarının hazırlıklı konuşmalarındaki söz varlıkları. *Millî Eğitim Dergisi*, 210, 411- 424.
- Yılmaz, C. N. (2019). *Video destekli özdeğerlendirme etkinliklerinin öğrencilerin hazırlıklı konuşma becerisine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yüksel, A. H. (2016). Konuşma ve dinleme. Uğur Demiray (Ed.), *Etkili iletişim* (s.133-188). Ankara: Pegem Yayınları.